

2024-től érvényes érettségi követelmények szerinti esszé feladatok

6.3 A kommunista diktatúra kiépítése és működése

2025-OKTÓBER-MAGYAR-KÖZÉP-6.3

A Rákosi-korszak gazdaságpolitikája (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak gazdaságpolitikájának fő jellemzőit mutatja be, és rávilágít annak ideológiai hátterére. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Rákosi-korszak kezdetét: 1948 / 1949, és a végét: 1953 / 1956.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a szovjet tömb része volt / a gazdaságpolitika szovjet mintát követett.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. ipar, mezőgazdaság, kölcsön / (állam)kötvény, kommunista / szocialista.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. államosítás, tervgazdálkodás / tervutasításos rendszer, termelőszövetkezet / kollektivizálás / téveszesítés, kulák.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az ipari üzemek túlnyomó részét államosították; az államosítást a kapitalizmus / a kizsákmányolás felszámolásával indokolták), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. erre alapozva tudtak tervgazdálkodást bevezetni; az állam határozta meg a béreket / árakat; a kommunista ideológia a köztulajdont / a magántulajdon felszámolását tűzte ki célul; a propaganda az osztályharc jelentőségét hangsúlyozta / a nép győzelmeként értékelte az államosítást).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a karikatúra a szocializmus építésének akadályozásával vádolja a kulákokat; nevenséges / ellenszenves emberekként ábrázolja a kulákokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kulákoknak eredetileg a kollektivizálásnak ellenálló parasztokat nevezték; osztályellenségeknek / kizsákmányolóknak bélyegezték őket; a magántulajdonhoz való ragaszkodás nem felelt meg a kommunista ideológiának; a mezőgazdaságban jelentkező problémák miatt a kulákokat kiáltották ki bűnbaknak).	0–3

	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a dolgozók békekölcsönt jegyeztek; a békekölcsönből befolyó pénzt az ipar / a városok fejlesztésébe fektették), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a békekölcsön az államnak nyújtott hitel volt; a valóságban nem önkéntes felajánlás volt; a propaganda azt sugallta, hogy így lehet elkerülni a nyugatiak által szított háborút).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy tervgazdaságot hoztak létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. meghatározták a termelés mennyiségét; a minőség háttérbe szorult a mennyiségi célok teljesítése mögött; a kínálat nem alkalmazkodott a kereslethez; nem volt verseny; a mennyiséget munkaversennyel is igyekeztek fokozni; az eredményeket gyakran meghamisították).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy erőltetett iparosítás zajlott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. főként a nehézipart fejlesztették; ebben szerepe volt a fegyverkezési versenynek; a munkaerőt a mezőgazdaságból csoportosították át / a nők munkába állása is biztosította; nem vették figyelembe az ország természeti adottságait; a mennyiséget munkaversennyel is igyekeztek fokozni; a rendszer fő támasza a munkásság volt).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a mezőgazdaságban kollektivizálás / téeszítés zajlott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. magas adókkal / beszolgáltatási kötelezettséggel / kulákellenes propagandával / padlássöprésekkel nyomást gyakoroltak a parasztságra; a parasztság jelentős része nem lépett be a téeszekbe; sokan felhagytak a mezőgazdasági munkával; visszaesett a mezőgazdasági termelés / gondok voltak az élelmiszer-ellátással; a kommunista ideológiának a köztulajdon felelt meg).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

2024-OKTÓBER-MAGYAR-KÖZÉP-6.3

A Rákosi-korszak gazdaságpolitikája (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak gazdaságpolitikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszak 1948 / 1949-től 1953 / 1956-ig tartott.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország a szovjet blokkba tartozott / a gazdaságpolitika szovjet mintát követett, vagy tesz egy térbeli utalást (pl. a legnagyobb ipari beruházás a Sztálinváros felépítése volt; a legfontosabb nehézipari vidék Észak-Magyarország volt).	0–2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, mezőgazdaság, külkereskedelem, ipar.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdaság, államosítás, kollektivizálás, beszolgáltatás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás alapján, hogy a propaganda szerint a gyár a dolgozóké lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. államosították az üzemeket; meghatározó tulajdonformává vált az állami tulajdon; az állami tulajdont a közellátás biztosításával – is – indokolták; a dolgozóknak nem volt beleszólása az üzem irányításába; az állami tulajdont a szocializmus eszméjével – is – indokolták).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás alapján, hogy a korszakban a termésátlagok csökkentek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a mezőgazdaságtól hatalmas mennyiségű tőkét vontak el; különböző adminisztratív intézkedések nehezítették a mezőgazdasági termelést; a kollektivizálás kiiktatta az egyéni érdeket; a mezőgazdaság a lakosság ellátását nem tudta biztosítani; az áruhiány miatt ismét jegyrendszert kellett bevezetni; éhínség fenyegetett).	0–3
	F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a nyugati országokkal folytatott külkereskedelmi forgalom töredékére csökkent; a szovjet blokk államaival / a Szovjetunióval dinamikusan nőtt a külkereskedelem; legfőbb kereskedelmi partnerré a Szovjetunió vált), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország betagozódott a KGST rendszerébe; Magyarország főként nyersanyagokat importált a Szovjetunióból; a külkereskedelmet is ideológiai-politikai céloknak rendelték alá).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszakban az ország a tervgazdaság keretei között működött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. három- / ötéves terveket alkottak; központi tervutasítások írták elő a gazdaság minden ágazatának célszámait; a terv meghaladására munkaversenyekkel ösztönözték a munkásokat; a termelés nem alkalmazkodott a kereslethez; a tervek jelentős mértékben politikai-ideológiai célokat szolgáltak).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a legfontosabb gazdaságfejlesztési cél az iparosítás volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az iparosítás a harmadik világháborúra való felkészülést is szolgálta; egyáltalán nem vették figyelembe az ország természeti adottságait; az iparosítás nyersanyagait a Szovjetunió biztosította; a túlhajtott iparosítás államcsőd közelébe sodorta Magyarországot; az iparon belül is alapvetően a nehézipari ágazatokat fejlesztették; a fogyasztási javakat előállító iparágakat elhanyagolták).	0–3

	E3 Rögzít egy, a kollektivizálással kapcsolatos tényt (pl. a parasztokat erőszakos úton termelőszövetkezetekbe tömörítették; az egyénileg gazdálkodó parasztokat adminisztratív intézkedésekkel lehetetlenítették el; a módos gazdák / kulákok ellen propaganda-hadjáratot folytattak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kollektivizálás az erőszak ellenére nem járt teljes sikerrel; a kollektivizálást 1953-ban le kellett állítani; a beszolgáltatási számok olyan magasak voltak, hogy sokan nem tudták teljesíteni; a kulákokat kapzsisággal / mások kizsákmányolásával vádolták; a kollektivizálással az ipar számára akartak munkaerőt felszabadítani; a kollektivizálás ideológiai-politikai célokat is szolgált).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

6.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc

6.5 A kádári diktatúra

6.6. A rendszerváltoztatás Magyarországon

2024-MÁJUS-MAGYAR-KÖZÉP-6.6

A gazdasági rendszerváltoztatás (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a gazdasági rendszerváltoztatást mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy lényeges dátumot (pl. rendszerváltozás: 1989/90, a harmadik magyar köztársaság kikiáltása: 1989. október 23., első demokratikus választások: 1990).	0–2
	T2 Rögzít egy térbeli elemet (pl. a keleti tömb felbomlott; Magyarország a nyugati gazdasági modellt vette át).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. munkanélküliség, hitel, infláció, államadósság.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. privatizáció, kárpótlási jegy, tervgazdaság, piacgazdaság.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy kárpótlás járt a kommunista diktatúra idején elvett tulajdonért, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem pénzt, hanem tulajdonra beváltható kárpótlási jegyet kaptak; a kárpótlás csak részleges volt; ezáltal az emberek részt tudtak venni a privatizációban; nemcsak tulajdonért, hanem személyi sérelemért is járt a kárpótlás; a holokauszt áldozatai is részesültek kárpótlásban).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy az infláció megugrott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megszűnt a kötött árú termékek köre; megjelent a piaci árszabás; az életszínvonal csökkent; megszűnt a termékek állami támogatása).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. kezdetben alacsonyok voltak a privatizációs bevételek; 1994–1998 között volt a legmagasabb a privatizációs bevétel), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kezdetben nem a bevétel maximalizálása volt a cél; az MDF-kormány célja magyar vállalkozói réteg kialakítása volt; később a multinacionális / vállalatok nagyobb szerepet kaptak a privatizációban; 1994 után a privatizáció alá eső vállalatok köre kibővült; sok vállalatot külföldi befektető vásárolt meg; sok üzemet a privatizáció után felszámoltak; a privatizáció során számos visszaélés történt).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a tervgazdaságot / tervutasításos rendszert a piacgazdaság váltotta fel, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (növekedett a magántulajdon aránya; a szociális piacgazdaság kialakítása volt az új kormány célja; a vállalkozás szabadsága biztosítottá vált; ez a folyamat már a '80- as évek végén elkezdődött).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy megjelent a munkanélküliség, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez korábban rejtetten volt jelen a munkahelyeken; korábban teljes foglalkoztatottság volt; elsősorban az idősebb korosztályokat / alulképzett munkavállalókat érintette; a '90-es években végig nagy gondot okozott a munkanélküliség; a nehézipari körzetekben a munkások jelentős részét érintette).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy feloszlott a KGST, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az export a KGST helyett az EGK / EU felé irányult; a KGST-tagok egymás között elszámoltak; Oroszország tartozott Magyarországnak; a külgazdasági kapcsolatokban Németország lett a legfontosabb szereplő; a volt szocialista országokkal csökkent a külkereskedelem mértéke).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33